

4. ÜNİTE - METİN TÜRLERİ VE SÖZ SANATLARI

Metin Türleri

Bağlanalım-5

6. Günlük: Bir kimsenin gün içinde edindiği izlenimleri, bu izlenimlerin yarattığı duygu ve düşünceleri tarih belirterek günü gününe anlattığı yazılardır.

- Günlüğün anıdan tek farkı, günü gününe tutulmuş olmasıdır.

7. Portre: Bir kimseyi hem fiziksel hem de karakteristik özellikleriyle okuyucuya tanıtmak amacıyla yazılan edebî yazılara denir. İnsan betimlemesinin metin türü olmuş hâli denebilir.

Özellikle roman ve hikâyelerde kahramanlar, yeri geldikçe, gerek dış görünüşleriyle gerekse kişilik özellikleriyle okuyucuya tanıtılır. Böylece okuyucunun roman kahramanlarını gözünde canlandırması amaçlanır.

Örnek:

Namık Kemal; gayet büyük yuvarlak başlı, pek yüksek alınlı, pembe çehrelî, hiddetlendikçe çatılır az eğri kaşlı, koyu ela gözlü, irice burunlu, fevkalade güzel ağızlı, kırk yaşından sonra siyah denecek kadar koyulaşmış uzunca, kumral sakallı, kısaya yakın orta boylu, şişmanca, omuzları geniş, elleri ayakları küçük bir insandı.

4. ÜNİTE - METİN TÜRLERİ VE SÖZ SANATLARI

Metin Türleri

8. Öz Geçmiş: Kişinin hayatını, yeteneklerini, iş yapma gücü ve tecrübelerini ortaya koyan belgelere denir. Kişinin kendi ağzından anlattığı yazı türüdür.

9. Otobiyografi: Kişinin kendi yaşamını kaleme aldığı yazı türüdür. Kişi, doğumundan otobiyografiyi yazdığı ana kadar yaşadıklarını anlatır. Anlatılanlarda kronolojik bir sıra takip edilir.

Dikkat

Sağlanalım - 6

Öz geçmişlerde kişinin hayatından çok okumuş olduğu okullar, iş tecrübeleri, yaptığı çalışmaların verilmesi önemlidir. Nesnel yazılardır, resmî bir dili vardır. Otobiyografilerde ise öznel bir anlatım bulunur, kişi hayatıyla ilgili önemli bölümlere yer verir.

10. Biyografi: Bilim, sanat, spor vb. alanlarda önemli işlere imza atmış birinin hayatının anlatılmasıdır.

Pekiştirme Etabı- 12

Aşağıdaki örnek metinleri, verilen metin türleriyle eşleştiriniz.

a. Öz Geçmiş

b. Otobiyografi

c. Biyografi

1

Yazar, diplomat, politikacı olarak ün kazanan Yakup Kadri; roman, öykü, anı, şiir, oyun ve makale türünde eserler verdi. Batı edebiyatının özelliklerine de sıkı sıkıya bağlı kaldı. Balzac, Fleubert, Zola'dan etkilendi. Eserlerinde belli tarihsel dönemleri ele aldı: "Kıralık Konak". I. Dünya Savaşı öncesini, "Hüküm Gecesi" II. Meşrutiyet'i, "Yaban" Kurtuluş Savaşı yıllarını işlediği romanlarıdır.

2

Ben Cihan Güller. Perakende sektöründe beş yıldan fazla deneyimi olan bir kitapçıyım. Müşterilere kitap seçmeleri konusunda yardımcı oldum ve ilgi alanlarına göre kitaplar önerdim. Kitap tanıtım etkinliklerini organize ve koordine ettim.

3

Ben Orhan Doğan. 2007 yılının soğuk bir Aralık gecesinde doğmuşum. Köyden ilçeye gitmek zor olduğu için babam kimliğimi ancak 1 Ocak'ta çıkarabilmiş. İlk ve ortaokulu Iğdır'ın Tuzluca ilçesinde okuduktan sonra lise eğitimimi Iğdır merkezde aldım. Üniversite sınavında yaptığım dereceyle Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesinde okumaya hak kazandım. Başarılı bir öğrencilikten sonra 20 yıl boyunca üst düzey şirketlerin hukuk bürolarında görev aldım.

1.

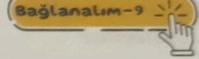
2.

3.

4. ÜNİTE - METİN TÜRLERİ VE SÖZ SANATLARI

Metin Türleri

3. Şiirler

1. Şiir: Duyguların sembollerle ve estetik bir dille, ölçü gözetilerek aktarıldığı edebî türdür.

- Duygular ön plandadır.
- Hayallerden yararlanır.
- Ahenkli bir söyleyiş vardır.
- Amaç okuru etkilemektir.
- Söz sanatlarından yararlanır.
- Sözcükler gerçek anlamından uzaklaşır.

2. Şarkı-Türkü: Tonlama değişiklikleriyle çeşitli duygular uyandıran uyumlu, ezgili şiirlere "şarkı"; çeşitli ezgilerle söylenen, hece ölçüsüyle yazılmış şiirlere "türkü" denir.

3. Mani: Mani, Türk halk edebiyatında ve geleneksel Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan şiir türlerinden biridir. Maniler genellikle dört dizeden oluşur ve hece ölçüsüyle yazılır. Genellikle sevgi, aşk, doğa, günlük yaşam ve toplumsal olaylar gibi konuları işler. Kısa ve öz olmalarıyla bilinir ve genellikle bir espri, tekerleme veya öğüt içerir. Halk arasında sözlü olarak iletilir; nişan, düğün, bayram gibi geleneksel törenlerde sıkça kullanılır.

Örnek:

Gönül bağımız kurulsun,
Sevgiyle dolsun yüreklerimiz,
Birlikte yürüyelim sevdiğim,
Aşkla dolu olsun her anımız.

Örnek:

Ağaçta kestane
Dökülür tane tane
Benim bir arkadaşım var
Dünyada bir tane

Pekiştirme Etabı- 16

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen ifadelerden uygun olanlarla tamamlayınız.

a efemera

b sosyal medya mesajları

c şiir

d dilekçe

e hikâye

f haber metni

g şarkı

h mektup

1. Duyguların sembolik ifadelerle ve estetik bir dille, ölçü gözetilerek aktarıldığı edebî anlatım biçimine denir.
2. Yaşanmış veya yaşanabilecek bir olayın yer, zaman ve kişi belirtilerek anlatıldığı yazı türüne denir.
3. Bir isteği, bir şikâyeti duyurmak veya herhangi bir konuda bilgi vermek için resmî veya özel makamlara yazılan imzalı başvuru yazısınadenir.
4. Çeşitli duygular uyandıran, uyumlu, ezgili şiirlere denir.
5. Genellikle sosyal medya ortamları üzerinden gönderilir ve alıcılarla hızlı ve etkileşimli iletişim sağlayan mesajlara denir.
6. Televizyon, gazete, radyo veya dergilerde yayımlanmak üzere herhangi bir konuda açıklama yapmak, haber vermek için yazılmış yazılara denir.
7. Uzaktaki bir tanıdığa gönderilmek üzere yazılan yazıya denir.
8. Gündelik yaşamda kullanılan özellikle kâğıt türünde malzemelerin biriktirilmesiyle yapılan koleksiyona denir.

4. ÜNİTE - METİN TÜRLERİ VE SÖZ SANATLARI

Söz Sanatları

Bağlantı - 10

1. Benzetme

Anlatımı kuvvetlendirmek, sözün etkisini artırmak için aralarında değişik yönlerden ilgi bulunan iki şeyden güçlü olanın niteliğinin zayıf olana yüklenmesine "benzetme" denir. Benzetmede "benzeyen, kendisine benzetilen, benzetme edatı ve benzetme yönü" olmak üzere dört unsur bulunur ancak bunların hepsinin benzetmede yer alması zorunlu değildir.

Örnek:

- Pencereden bakarken dalgasız bir deniz kadar durgundu ninem.
(Nine, durgun olması yönüyle dalgasız bir denize benzetilmiş.)

Benzeyen: nine

Kendisine benzetilen: dalgasız bir deniz

Benzetme edatı: kadar

Benzetme yönü: durgunluk

- Yelkovanla akrep, kedi ile köpek gibi kovalıyor birbirini.

(Yelkovanla akrep, birbirini takip etmesi yönüyle kedi ile köpeğe benzetilmiş.)

Benzeyen: yelkovan ve akrep

Kendisine benzetilen: kedi ile köpek

Benzetme edatı: gibi

Benzetme yönü: birbirini kovalama

2. Kişileştirme

İnsan dışındaki varlıklara insana özgü özelliklerin verilmesine "kişileştirme" denir.

Örnek:

- Güneş en uslu çocuk
Çıkmıyor bir gün olsun
Annesinin sözünden dışarı
Akşamları erken yatıp her gün
Erkenden kalkıyor sabahları

İsmail Uyaroğlu (*Kanatlı Sözler Bahçesi, Çocuk ve Güneş*)

İnsana özgü nitelik: uslu olmak, söz dinlemek, erken yatmak, erken kalmak

Kişileştirilen varlık: Güneş

- Saksımızdaki çiçekler
Öğrenince yürümeyi
Bahçeye çıkacaklar.

İnsana özgü nitelik: yürümek

Kişileştirilen varlık: çiçek

3. Konuřturma

İnsan dışındaki varlıkların insanmış gibi konuşturulmasına, onların ağzından söz söylenmesine "konuşturma" denir.

rnek:

- Çocuklara uzaktan

Haykırıyor yel:

"Korunun ıslanmaktan

Yađmur var, geliyor sel..." (Hasan Âli Yücel)

Konuřan varlık: yel (rüzgâr)

Söylediđi söz: "Korunun ıslanmaktan / Yađmur var, geliyor sel..."

Pekiştirme Etabı- 18

Aşağıdaki cümlelerde hangi söz sanatına yer verildiğini örnekteki gibi karşlarına yazınız.

1. İçimizdeki sevinç pırıl pırıl yanan güneş gibi.

Benzetme

2. Gitmesem de bekler orada deniz.

3. Yaralı bir kuş gibi taşırım içimde seni.

4. Eski evimizin bahçesinde kuşlar her sabah şarkılar söylerdi.

5. Gel, dedi ağaç, bende aradığın bütün soruların cevabı.

6. Sakin sular kadar huzur verici bir şarkı dinliyorum.

7. Elma, "Beni yemezsen tazeliğimi kaybederim." dedi dalından.